

UČNI NAČRT

Učni predmet	Razred	Smer	Tedensko št. ur
Slovenski jezik in književnost	5.	M	4

OPREDELITEV PREDMETA

SPLOŠNI CILJI, VLOGA IN SPECIFIČNE KOMPETENCE

Pričujoči posodobljeni Učni načrt za predmet slovenski jezik in književnost DIZ Jožef Stefan v Trstu izhaja iz učnega načrta za književnost, napisanega na DIZ Jožef Stefan po smernicah italijanskega ministrstva za šolstvo in učnih načrtih za slovenščino na srednjih šolah v Sloveniji že v šolskem letu 2015/2016, in iz učnega načrta za slovenski jezik avtorice dr. Sonje Starc s Pedagoške fakultete UP v Kopru, ki ga je DIZ Jožef Stefan izdal leta 2017.¹ Posodobljen pa je v skladu z novimi evropskimi ključnimi kompetencami za vseživljenjsko učenje iz leta 2018 in Agendo za trajnostni razvoj 2030 iz leta 2015.

Splošni cilj predmeta slovenski jezik in književnost je razvijanje **kompetence pismenosti**, tj. sposobnosti uspešnega ustnega in pisnega sporazumevanja v slovenskem (knjižnem) jeziku v različnih sporazumevalnih okoliščinah, iskanja, zbiranja, obdelave in kritične presoje raznih pisnih, zvočnih in vizualnih informacij ter sprejemanja, tvorjenja in vrednotenja različnih umetnostnih in neumetnostnih ter večkodnih (iz besednega in nebesednega koda) besedil.

Pri tem predmetu se pri dijakinjah in dijakih krepi **zavest o vlogi in pomenu slovenskega jezika v šoli** (kot predmeta in učnega jezika pri večini predmetov), **v družbi** (kot jezika slovenske manjšine in jezika okolja v Italiji, kot državnega in uradnega jezika v Sloveniji oz. znotraj institucij EU), **v osebnem** (kot materinščine oz. prvega jezika ali drugega ali tujega jezika) in **poklicnem življenju** ter pri **ohranjanju slovenske narodne in jezikovne identitete v zamejstvu**. Ob učenju drugih jezikov skupnega jezikovnega področja (italijanščine in angleščine) dijakinje in dijaki razvijajo **kompetenco večjezičnosti**, zanimanje za različne jezike in kulture in medkulturno sporazumevanje in

¹ Starc, Sonja, 2017: Učni načrt za jezikovni pouk na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan v Trstu. Strani, Primož (ur.): *Učni načrt za slovenski jezik. Prenova pouka slovenskega jezika na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan* (str. 51-85). Trst: DIZ Jožef Stefan.

povezovanje.

Skladno z novimi evropskimi ključnimi kompetencami za vseživljenjsko učenje se razvijajo še **digitalna, osebna, družbena in učna, državljanska in podjetnostna kompetenca ter kulturna zavest in izražanje**, skladno z Agendo 2030 pa **zavest o pomenu prizadevanja posameznika in družbe za trajnostni razvoj sveta**.

Predmetu slovenski jezik in književnost je v predmetniku dodeljenih 660 ur pouka (letno 132 ur, tedensko 4 ure), od teh je polovica ur namenjenih jezikovnemu, polovica književnemu pouku.

DRUGI BIENIJ IN PETI LETNIK

V drugem bieniju in petem letniku se pri dijakinjah in dijakih nadgrajujejo pridobljene kompetence prvega bienija in zmožnosti za uspešno vključevanje v poklicno/študijsko okolje.

Pri **jezikovnem pouku**, ki se tudi v višjih letnikih odvija po *komunikacijski metodi poučevanja jezikov* z vidika *sistemske-funkcijske slovnice*, dijakinje in dijaki spoznavajo besedotvorne in skladske pojave, vlogo in položaj slovenskega jezika v družbi, funkcijske zvrsti besedil, slovenski jezik v elektronskih medijih in poslovnem komuniciranju ter večkodna besedila. strokovnega/znanstvenega jezika in strokovnih besedil ter rabo zahtevnejših oblik sporazumevanja. V ospredju obravnave so besedotvorni in skladski pojavi, vloga in položaj slovenskega jezika v družbi, funkcijske zvrsti besedil, slovenski jezik v elektronskih medijih in poslovnem komuniciranju ter večkodna besedila. Zgodovinski razvoj slovenskega knjižnega jezika se ob ustreznih besedilih obravnava v povezavi s poukom književnosti. Jezikovni pouk se tako kot v prvem bieniju izvaja z *ugotavljanjem podobnosti in razlik med slovenskim in italijanskim jezikom oz. angleščino*.

Pri **književnem pouku** je večji poudarek na *literarnozgodovinskih sklopih*. Diakinje in dijaki poglobljajo spoznavanje del novejših in sodobnih slovenskih in svetovnih književnosti in drugih oblik umetnosti ter preko branja, doživljanja, razumevanja in vrednotenja znajo besedila umestiti v ustrezní časovni in kulturni prostor. V drugem bieniju se obravnavajo avtorji in besedila od razsvetljenstva in romantike do slovenskega realizma in od moderne do modernizma in avantgard v prvi polovici 20. stoletja, vsebine petega letnika pa segajo od ekspresionizma in socialnega realizma v prvi polovici 20. stoletja do sodobne književnosti. Književni pouk se tudi v drugem bieniju in petem letniku povezuje z jezikovnim poukom.

Književna besedila, ki se v pričujočem UN navajajo ob določenih avtorjih in medpredmetnih povezavah, so izbirna. Profesor/ica jih odbira glede na predznanje, zanimanja in bralno zmožnost dijakinj in dijakov oz. po lastnem bralnem okusu lahko izbere tudi nova besedila.

UČNE OBLIKE IN METODE

Pri uresničevanju učno-vzgojnega procesa se glede na cilje in vsebine ter recepcijsko zmožnost in zanimanja dijakov uporabljajo naslednje učne oblike: individualno učno obliko, delo v dvojicah in delo v skupinah, frontalni pouk ter metode: razlago, referat, razgovor, razpravo, delo z učbenikom, metodo opazovanja, zaznavanja, občutenja, metodo viharjenja možganov, metodo dela s slikami, fotografijami, zemljevidi, metodo ekskurzije, študijo primera, igro vlog, okroglo mizo, projektno delo in druge oblike in metode dela.

DIDAKTIČNI SKLOPI	CILJI	VSEBINE	ČAS IZVAJANJA	MEDPREDMETNE POVEZAVE
I. KNJIŽEVNOST				
LITERARNOZGODOVINSKI SKLOPI² 1. SLOVENSKA KNJIŽEVNOST V PRVI POLOVICI 20. STOLETJA	<p>Spoznavanje etične in umetniške moči Kosovelove poezije.</p> <p>Aktualizacija Kosovelove misli.</p> <p>Spoznavanje ustvarjalnosti sočasnih slovenskih likovnikov.</p> <p>Spoznavanje tematskih in oblikovnih značilnosti ekspresionistične proze in dramatike.</p> <p>Spoznavanje podobe malega človeka v pripovedništvu socialnega realizma.</p>	<p>Slovenska književnost v prvi polovici 20. stoletja.</p> <p>Ekspresionizem³.</p> <p>Srečko Kosovel. Impresionizem, ekspresionizem in konstruktivizem v Kosovelovi poeziji. Vpliv Avgusta Černigoja. Slutnja. Balada. Nokturno. Ekstaza smrti. Kons 5.</p> <p>Izbor besedil po presoji profesorja/ice.</p> <p>Ivan Pregelj. Matkova Tina. Tolminci. Slavko Grum. Dogodek v mestu Gogi.</p> <p>Socialni realizem.</p> <p>Prežihov Voranc. Samorastniki.</p>	Prvo dvomesečje	<p>Likovna umetnost. Kaos, groza, krik človeka v evropskem in slovenskem ekspresionističnem slikarstvu. Upor fašizmu in nacizmu v slikarstvu Toneta Kralja.</p> <p>Černigojev konstruktivizem in Kosovelovi Integrali.</p> <p>Zgodovina. Primorski Slovenci pod fašizmom.</p> <p>Državlјanska vzgoja. Zaščita slovenske manjšine v Italiji. Zakonska določila.</p>

² Tematski in literarnozgodovinski sklopi so povzeti po: Hedžet Krkač, Mira idr., 2010: Srednje strokovno izobraževanje (SSI). Katalog znanja. Slovenščina.

³ Vsebine v krepkem tisku so temeljne.

	Utrjevanje pisanja nalog esejskega in razpravljalnega tipa ter kreativnega pisanja.	Doberdob. Ciril Kosmač. Sreča. Kruh. France Bevk. Kaplan Martin Čedermac. Izbor besedil po presoji profesorja/ice.		
2. SLOVENSKA KNJIŽEVNOST V DRUGI SVETOVNI VOJNI	Spoznavanje tematskih in slogovnih značilnosti obravnavanih del. Ozaveščanje o trpljenju slovenskega naroda in vlogi umetniškega ustvarjanja med drugo svetovno vojno.	Slovenska književnost med drugo svetovno vojno. Karel Destovnik Kajuh. Bosa pojdiva. Matej Bor. Srečanje. France Balantič. Zasuta usta. Izbor besedil po presoji profesorja/ice.	Drugo dvomesečje	Zgodovina. Druga svetovna vojna: krvava delitev slovenskega naroda. Taboriščna tematika. Holokavst.
3. SVETOVNA IN SLOVENSKA KNJIŽEVNOST V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA IN V 21. STOLETJU	Branje, doživljanje, razumevanje, analiza in vrednotenje posameznih književnih besedil. Spoznavanje družbene in zgodovinske utemeljenosti sodobne književnosti, stiske in iskanja smisla sodobnega človeka. Spoznavanje intimizma, filozofije eksistencializma in absurda, ludizma, reizma, magičnega realizma, postmodernizma in drugih smeri	Svetovna književnost v drugi polovici 20. stoletja (oris). Sodobna slovenska književnost po letu 1945. Edvard Kocbek. Strah in pogum. Vitomil Zupan. Menuet za kitaro. Ciril Kosmač. Tantadruj. Pomladni dan. Boris Pahor. Grmada v pristanu. Nekropola. Alojz Rebula. Senčni ples. Cesta s cipreso in zvezdo. Vinograd rimske cesarice. Zorko Simčič. Človek na obeh straneh stene. Florjan Lipuš. Zmote dijaka Tjaža.	Tretje in četrto dvomesečje	Zgodovina. Politična in socialna podoba slovenskega naroda v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni. Razpad Jugoslavije in nastanek samostojne države Slovenije. Položaj Slovencev v Italiji po drugi svetovni vojni. Filozofska misel po drugi svetovni vojni. Slovenska filmografija in vizualna umetnost po drugi svetovni vojni.

	<p>povojne književnosti.</p> <p>Spoznavanje različnih oblik/vrst sodobnega umetniškega ustvarjanja.</p>	<p>Drago Jančar. To noč sem jo videl. In ljubezen tudi. Veliki briljantni valček. Feri Lainšček. Namesto koga roža cveti. Goran Vojnovič. Čefurji raus! Janez Menart. Croquis. Kajetan Kovič. Južni otok. Tone Pavček. Še enkrat glagoli. Ciril Zlobec. Pobeglo otroštvo. Dane Zajc. Črni deček. Tomaž Šalamun. Gobice. Svetlana Makarovič. Odštevanka. Milan Jesih. Grizljaj sem svinčnik ves preljubi dan. Aleš Šteger. 10 prošenj za lahko noč. Dominik Smole. Dušan Jovanovič. Matjaž Zupančič in drugi.</p> <p>Zamejski pesniki in pisatelji.</p> <p>Izbor besedil po presoji profesorja/ice.</p>		<p>Strokovni in znanstveni predmeti, državljanska vzgoja.</p> <p>Slovenska in svetovna kulturna, znanstvena in tehniška dediščina. Pomen ohranjanja in varstva lokalne kulturne, znanstvene in tehniške dediščine. Skrb za trajnostni razvoj.</p>
II. JEZIK				
1. VEČKODNA BESEDILA⁴	<p>Opazovanje, uzaveščanje zgradbe večkodnih besedil, izbora semiotskih kodov, njihove kompozicije v prostoru.</p> <p>Seznanjanje z načinom</p>	<p>Definicija besedila (tvorjenega iz besednega in nebesednega koda, v našem primeru slikovnega).</p> <p>Besedno (jezikovno, jezik).</p>	Prvo in drugo dvomesečje	<p>Italijanski jezik in književnost. Primerjava slovenskega načina oglaševanja z italijanskim.</p> <p>Strokovni in znanstveni predmeti.</p>

⁴ Jezikovni sklopi so v celoti povzeti po: Starc, Sonja, 2017: Učni načrt za jezikovni pouk na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan v Trstu. Strani, Primož (ur.): *Učni načrt za slovenski jezik. Prenova pouka slovenskega jezika na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan (str. 51-85)*. Trst: DIZ Jožef Stefan.

	<p>povezovanja izraznih sredstev v slikovnem in z razbiranjem njihovega pomena ter prepoznavanjem pomena, ki se oblikuje v interakciji z besednim. Usvajanje terminov: besedno - slikovno.</p> <p>Uzaveščanje tvorjenja pomena na treh ravninah, kot pri besednem: izrazni (vsebina, slovnična razmerja), medosebni, besedilni (povezovanje vseh uporabljenih znakov v celoto, kompozicijo). Spoznavanje in uzaveščanje vsebine slikovnega.</p> <p>Spoznavanje, usvajanje in uporabljanje terminov: poudarek, okvir, mesto v kompoziciji: zgoraj - spodaj, sredina - obrobje.</p> <p>Spoznavanje, razumevanje in uzaveščanje pomenskega razmerja (interakcije) med besednim in slikovnim: ilustrativno, dopolnjevalno, nadgrajevalno.</p> <p>Zmožnost osnovnega dekodiranja, branja in tvorbe večkodnega besedila.</p>	<p>Slikovno (slike, grafi, skice, razpredelnice, zemljevidi ...).</p> <p>Izrazna ravnina: vsebina (izbor znakov) - narativna, konceptualna.</p> <p>Medosebna: stik z naslovnikom - ponudba, poziv.</p> <p>Besedilna: kompozicija - poudarek, okvir, pomen: mesto v kompoziciji: zgoraj - spodaj, sredina - obrobje.</p> <p>Pomensko razmerje (interakcija) med besednim in slikovnim: ilustrativno (slikovno in besedno povesta enako na vseh treh pomenskih ravninah), dopolnjevalno (slikovno dopolni informacijo, ki jo sporoča besedno ali obratno), nadgrajevalno (slikovno nadgradi informacijo, ki jo sporoča besedno ali obratno).</p> <p>Analiza večkodnih besedil (glej tabelo)⁵.</p>		<p>Razbiranje pomena uporabljenih kodov z analiziranjem sestave različnih večkodnih besedil (strokovnih - učbeniških besedil, poljudnoznanstvenih ali znanstvenih člankov in drugih spletnih besedil na znanstveno/tehnološko temo). Tvorjenje večkodnih strokovnih besedil na znanstveno ali tehnološko temo. Uporaba raznih standardov navajanja virov in literature.</p>
--	--	--	--	---

⁵ Starc, Sonja, 2017: **RAZPREDELNICA: Večkodna besedila. Način analize obeh semiotskih kodov po pomenskih ravninah (ali metafunkcijah).** Strani, Primož (ur.): *Učni načrt za slovenski jezik. Prenova pouka slovenskega jezika na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan* (str. 80-81). Trst: DIZ Jožef Stefan.

<p>2. SLOVENŠČINA V ELEKTRONSKIH MEDIJIH</p>	<p>Usvajanje slovenskega jezika, besedila v elektronskih medijih.</p> <p>Utrjevanje zmožnosti opazovanja, presojanja besedila v slovenščini na svetovnem spletu (e-pošta, tvider, blog, Wikipedija; jezikovni priročniki, besedilni korpus; spletni časopis, radio, TV); telefon - kratka sporočila (sms). Usvajanje različnosti v zgradbi besedil in rabi jezikovnih zvrsti.</p>	<p>Spletni jezikovni priročniki.</p> <p>Besedilni korpusi.</p> <p>Spletni časopisi.</p> <p>Radio, TV, telefonska kratka sporočila (sms).</p> <p>E-pošta.</p> <p>Družbena omrežja.</p>	<p>Tretje dvomesečje</p>	<p>Italijanski jezik in književnost. Primerjava možnosti sporazumevanja po elektronskem mediju v slovenskem in italijanskem jeziku.</p>
<p>3. SLOVENŠČINA V POSLOVNEM OKOLJU</p>	<p>Razvijanje zmožnosti učinkovitega sporazumevanja z delodajalci, sodelavci, poslovnimi partnerji v poslovnem okolju.</p> <p>Razvijanje zmožnosti timskega učenja in delovanja za uspešno vključevanje v poklicno/študijsko okolje.</p> <p>Usvajanje spletnih zaposlitvenih orodij.</p>	<p>Življenjepis, motivacijsko pismo.</p> <p>Evropski CV in druge besedilne vrste pri dijaških izmenjavah, delovni praksi, iskanju zaposlitve.</p> <p>Zaposlitveni razgovor.</p> <p>Spletna zaposlitvena orodja.</p> <p>Evropske ključne kompetence za vseživljenjsko učenje, 2018.</p>	<p>Četrto dvomesečje</p>	<p>Strokovni in znanstveni predmeti. Razvijanje zmožnosti javnega pisnega in govornega sporazumevanja in predstavitve raznih dejavnosti v slovenskem jeziku pri delovni praksi, simuliranem podjetju, iskanju zaposlitve, študijskih izbirah, skladno s poklicno/študijsko usmeritvijo dijakov.</p> <p>Državljska vzgoja. Priporočilo Sveta EU o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje (2018) - analiza dokumenta.</p>

PREVERJANJE IN OCENJEVANJE

MINIMALNI STANDARDI ZNANJA, SPRETNOSTI IN VEŠČIN

Ob zaključku 5. letnika dijak/inja pri:

a) književnem pouku:

- opiše nastanek in značilnosti ekspresionizma v besedni in likovni umetnosti;
- razume in zna interpretirati izbrana besedila iz slovenske ekspresionistične poezije, dramatike in pripovedništva;
- pozna vpliv zgodovinskih avantgard na Kosovelovo poezijo in njegovo avantgardnost;
- zna razložiti idejno-tematske in slogovne prvine izbranih del socialnega realizma;
- pozna kulturno-zgodovinske okoliščine nastanka, temeljna besedila in avtorje slovenske književnosti med drugo svetovno vojno;
- zna razložiti idejno-tematske in slogovne prvine izbranih del sodobne slovenske književnosti;
- pozna značilnosti glavnih smeri slovenske povojne književnosti;
- problematiko izbranih besedil in avtorjev primerja s sorodnimi pojavi sodobnega časa s področja zgodovine, sociologije, tehnike. likovne umetnosti in drugih vrst umetnosti;

b) jezikovnem pouku:

- pozna sestavo in namen večkodnega besedila, v katerem se pomen tvori v interakciji besednega in nebesednega koda;
- besedno in slikovno v večkodnem besedilu vzporedno analizira na treh pomenskih ravneh (izrazni, medosebni in besedilni);
- zna tvoriti lastno večkodno besedilo, tudi s področja lastne stroke;
- pozna in zna uporabljati spletne jezikovne priročnike za slovenski jezik;
- zna kritično sprejemati, analizirati in tvoriti različna elektronska besedila v slovenskem jeziku;
- zna oblikovati lastni življenjepis in druge besedilne vrste za prijavo na dijaško izmenjavo, delovno prakso ali zaposlitev;
- pozna faze zaposlitvenega razgovora in spletna zaposlitvena orodja;
- zna oblikovati razpravljalno/utemeljevalno besedilo oz. besedilo esejskega tipa;
- zna javno nastopati in komunicirati.

VIRI

- *Decreto del Presidente della Repubblica 15 marzo 2010. Regolamento recante norme per il riordino degli Istituti tecnici.* Pridobljeno s <https://www.gazzettaufficiale.it/gunewsletter/dettaglio.jsp?service=1&datagu=2010-06-15&task=dettaglio&numgu=137&redaz=010G0110&tmstp=1276687571279>

- *Istituti tecnici. Linee guida per il passaggio al nuovo ordinamento.* Pridobljeno s https://www.indire.it/lucabas/lkmw_file/nuovi_tecnici/INDIC/ LINEE_GUIDA_TECNICI_.pdf
- *Settore tecnologico. Secondo biennio e quinto anno. Area di istruzione generale.* Supplemento ordinario n. 60 alla Gazzetta Ufficiale. 30. 3. 2012. Allegato A.2
Pridobljeno s https://www.gazzettaufficiale.it/do/atto/serie_generale/caricaPdf?cdimg=12A0329000100010110004&dgu=2012-03-30&art.dataPubblicazioneGazzetta=2012-03-30&art.codiceRedazionale=12A03290&art.num=1&art.tiposerie=SG
- Hedžet Krkač, Mira idr. 2010: *Srednje strokovno izobraževanje (SSI). Katalog znanja. Slovenščina.* Pridobljeno s <http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2012/programi/Ssi/KZ-IK/katalog.htm>
- Poznanovič Jezeršek, Mojca idr., 2008: *Učni načrt. Slovenščina [Elektronski vir]: gimnazija : splošna, klasična, strokovna gimnazija.* Ljubljana: MŠŠ : ZRSŠ
Pridobljeno s http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2018/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_slovenscina_gimn.pdf
- Strani, Primož (ur.), 2017: *Učni načrt za slovenski jezik. Prenova pouka slovenskega jezika na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan.* Trst: DIZ Jožef Stefan.
- *Spremenimo svet: Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030. OZN 2015.* Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/razvojno-sodelovanje/publikacije/Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.pdf
- *Priporočilo Sveta EU z dne 22. maja 2018 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje.* Pridobljeno s [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from)

Trst, 30. 6. 2021